

עדשות מגע (contact lenses) אם יש איסור של - שיעור 349 כיבוס בורר או הוצאה בשבת

I. כללי מלאכת כיבוס

- (א) **אופני כיבוס** (כ) שפשוף במים דאיסורו מן התורה (ע"ז - ט) (ב) שריית בגדו במים (ע"ז) שהוא ג"כ מן התורה (ג) סחיטת בגדו (ע"ז מן התורה) (ד) מנער בגדו החדש השחורה שהוא מקפיד עליו מן הטל (ע"ז - ט) שהוא מן התורה (ה) שפשוף בלא מים (ע"ז - ט) שהוא מדרבנן (ו) להסיר נוצה מעל בגדו דמותר
- (ב) **חפצא ששייך בו כיבוס** (כ) בגדי צמר וכדומה שבולע (ב) בגדי עור דשפשוף אסור מן התורה ושרייה מותר (ע"ז - ט) דבולע קצת (ג) עצים וכלים קשים דאינו בולע אין שייך בו כיבוס וגם באדם אין שייך בו כיבוס

- II. **פרטי דיני כיבוס** עיין בזבחים (ד"ז): דשריית בגד במים הוי כיבוס אמנם יש סתירה מההיא דנדה טובלת בבגדיה (נ"ה י"ח) וכן מההוא דההולך לקבל פני רבו עובר במים עד צוארו (יו"ט ע"ז): דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו ויש כמה תירוצים בראשונים לתרץ הסתירה
- (א) **הרא"ש** (צפרק י דיומ"ח) מחלק בין בגד מלוכלך לבין בגד נקי (וכן דעת הר"י)
- (ב) **הריב"א** (נ"ה י"ח) מחלק בין מתכוין לכיבוס לאינו מתכוין
- (ג) **הספר התרומה** כתב דרק באינו מתכוין ונקי מותר אמנם אם רק אחד מהם לטובתה אסור
- (ד) **האגור והטור והב"י** מחלקים בין דרך כיבוס לדרך ליכלוך וכן עיקר
- (ה) **הר"ם מרוטנבורג** מחלק בין בגד פשתן דאמרינן שרייתו זהו כיבוסו לבגד צמר דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו ועיין בשיעורים 46 - 47

III. שריית עדשות מגע רכות (soft contact lenses) בנוזל ניקוי בשבת

- (א) **יש לדון** אם יש איסור שרייתו זהו כיבוסו כששורים את העדשה בנוזל הניקוי וגם אם יש איסור כיבוס בשעה שמשפשים אותה (שכן דעת רב אלישיב שהובא בקובץ של כשרות שנקרא גלאט דאסור) אמנם איסור סחיטה אינו מסתברא ועיין בזבחים (ד"ז) דבבגד של עור לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו ורק כשמשפשי את העור חייב משום מלבן וכן פסק השו"ע (ע"ז - ט) ואיברא אפשר דהעדשות נחשבות כעצים וכלים קשים דאינם בולעים ולכן יש לעיין אם העדשות דינן ככלים קשים או כעורות או כבגד ועיין בשו"ת אבנ"ז (קנ"ז)
- (ב) **לכן הטעמים לאסור** הם (כ) דאפשר דהעדשות בולעות יותר מעור ודינו כבגד (ב) ואפילו אם דינו כעור מ"מ שרייתם במים מותר ולא בנוזל ניקוי (ג) ועוד שפשוף אסור כמו בעור
- (ג) **ויש טעמים להתיר** (כ) אפשר דדינו כעץ דאינו בולע כלל ולכ"ע עדשות מגע קשות דינו כהדחת כלים (ב) ועוד דכיון שאין האבק דבוק בתוך העדשה אלא מונח עליו מבחוץ הוי כנוצות שמותר להסירם בשפשוף קל (ע"ז - ט) והלכלוך הבלוע בהעדשה אינו דבר הנראה לעין ואולי אין בזה דין ליבון כלל דדין ליבון הוא לנקות חזותא כנ"ל (א"ח"ז ע"ז) בהחומר המכונה סליין (saline) שמטרתו היא שמירת רכות העדשה ולא לנקות יש להתיר שמותר לשרות בגד נקי במים כשאינו מתכוין לנקותו אף שהוא פ"ר דניחא ליה (דעת הר"י ע"ז - ט) ולא כהר"ת שאוסר גם בכה"ג
- (ד) **עיין באג"מ** (י"ד ז - ע"ו צסופו) דמפות של פלאסטיק דומה לעצים ולמתכות דאין שייך בו כיבוס ואין לנו אלא עורות שלא לשפשי בידים בחוזק מ"מ הראוי להחמיר שלא לשפשי צדו זה על זה ורק לנקות בקלות ע"י מים יש להקל לכו"ע וכך שמעתי מרב מנשה קליין דאין בו איסור כיבוס מ"מ הוא אמר לי דאסור לצאת בו משום הוצאה ולדעתי אינו כן דהוי כמו מוך שבאזנו והוא חושש לדלמא נפל ולדעתי זה דבר שלא שכיחי ואינו בכלל הגזירה וכ"כ האז נדברו (ז - מ"ד) דכל דבר המשמש הגוף הוי כמלבוש אם נפל יחזירנו אמנם כל זמן שלא התרגל אליהן אסור לצאת בהן לרה"ר שיש חשש שיסור אותן ויטלטלן ד' אמות (שש"כ י"ח - י"ז)

ה) וכ"כ השש"כ (י"ג - י"ג) דמותר ללכוש כפפות גומי או פלאסטיק בשעת ניקוי הכלים שאינם בתורת כיבוס וע"ע בשו"ת מנחת יצחק (ג - מ"ט) שהחמיר בספוג של נילון או מתכת דדינו כעור ושיער דסחיטה אסור

IV. אם יש לחוש משום בורר

א) עיין שבת (ק"ט) אין שולין את הכרשינין בשבת ורש"י דהוה ליה בורר וכ"כ השו"ע (שי"ט - ח) ולירושלמי האיסור משום דש ולהרמב"ם האיסור משום מטרח באוכלא וכתב המ"ב (שי"ט - כ"ט) דתפוחי אדמה וכל כהאי גוונא לא יתן עליהם מים כדי להסיר האבק והעפר מעליהם ועיין בכה"ל (ד"ה דה"ל כצורה) דהדחת פירות הוה מלאכה דאורייתא ובמ"ב (נ"ה) דאסור לשפוך השומן מן הרוטב דהשומן מקרי פסולת לגבי הרוטב

ב) עיין בספר לוית חן (דף ט) שחולקין על סברת האיל משולש ודעימיה דהדחת לכלוך לא נקרא בורר והביא ה' ראיות

1. לפי דעת הרמב"ן והרשב"א (שנת קט"ו:) שמותר לקנב ירק ביום הכפורים מן המנחה ולמעלה דהיינו הדחת ירק ואין שום חשש משום בורר (תרי"ח - ז) ואין זה חלק מן הפרי ואעפ"כ מותר
2. וממה שהתירו להדיח בצונן דג מלוח (שנת קמ"ה: צמשה ושו"ע שי"ח - ד) ועיין במ"ב (ל"ז) ובכה"ל (ד"ה והזחמן)
3. כוס יין ששתה בו עכו"ם מותר להדיחו שו"ע (שכ"ג - ח) ומדיחים כלים לצורך היום שו"ע (שכ"ג - ו) ואין חשש משום בורר
4. ומותר להדיח בשר חי מן הדם בעין שעליו מג"א (שכ"ח - סק"ז) ובמ"ב (שי"ח - סק"י) ואין חשש משום בורר
5. ושו"ת רב פעלים (ח - ט"ז) שמותר לרחוץ פירות כגון ענבים תאנים ואנסיים שנפלו לתוך סממנים של צבע ונתלכלכו בהם
6. גם הביא הלויית חן (דף ט) דדעת המאירי ובעל העיטור והאגלי טל והשביתת השבת דסוברים דכרשינין אסור רק מדרבנן ולא כהבה"ל והביא גם השמירת שבת כהלכתה (ג - והערה מ"ח) שהביא כל הראיות שנוכר למעלה להתירא בשם הגרשז"א

V. למעשה

Removing oil from kishka א)

שמעתי מהגאון רב מנשה קליין דיש לאסור הסרת שמן הרבה ממאכל שזה דומה להסרת השומן מן הרוטב שאוסר המשנה ברורה (נ"ה) ולא דומה לדג מלוח ודם על הבשר שזה לכלוך בעלמא ונקרא ניקוי ושמן אינו לכלוך ונקרא בורר אבל הגאון רב שלמה זלמן ברוין אמר לי שהוא מותר משום שהשמן צף למעלה על דבר גוש ואין מעורב בדבר וטוב לעשות על ידי שנוי ולי נראה אולי יש לאמר דעל פי רוב יכול לאכול oily kishka אפילו בלא ניקוי ודומה למים צלולים בקסמין שהוא מותר ואפילו אם השמן הרבה שאינו יכול לאכול כך מ"מ יכול להסירו ולאכול לאלתר משום ההיתר דקולף בצלים וגם השמן אינו חשוב ונקרא לכלוך וזה דומה להדחת דג מלוח ודם על הבשר וקניבת ירק והדחת כלים שהוא מותר אבל מ"מ טוב לעשות על ידי שנוי

Soaking contact lenses in solution ב)

שמעתי מהגאון רב מנשה קליין דיש להתיר שריית כלים מלוכלכים משום שאין זה נקרא בורר רק הדחה או רחיצה משא"כ בכרשינין אבל הוא לא רצה להתיר contact lenses אבל שמעתי מהגאון הרב שלמה זלמן ברוין שזה דומה להדחת כלים ומותר ולי נראה שאין איסור בדבר משום (c) שזה דומה (שי"ט - י) למים צלולים (ב) ודומה להדחת כלים (שכ"ג - ו) ולפי הירושלמי אין שייך כאן איסור דש (ג) ולפי רש"י אליבא דהציץ אליעזר דאי אפשר לתקנו מאתמול לא בכרשינין (פ) ולהרמב"ם אין כאן מטרח באוכל ומותר

Wahing off dirty fruits ג)

זה תלוי במחלוקת המשנה ברורה (שי"ט - כ"ט) ואג"מ (ח - ק"ה) ואם זה רק להיגינה (hygiene) מותר לרחצם ואין בזה משום בורר